

RS AU § 146 Remiss. Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Ärendenummer: RS 2024/566

Arbetsutskottets beslut

- Ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande.

Bedömning

I remissvaret över betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) betonar regionstyrelseförvaltningen vikten av att Gotlands unika förutsättningar beaktas i lagstiftningen om livsmedelsberedskap. Gotlands insulära läge och strategiska betydelse för försvar och beredskap kräver specifika undantag och företräden för att säkerställa effektiv livsmedelsberedskap. Lagstiftning som fungerar i fredstid kan skapa hinder i krissituationer och därför är det nödvändigt att undantag och företräden specificeras tydligt i lagförslaget.

Förvaltningen föreslår att ikraftträdandet av lagen om livsmedelsberedskap senareläggs tills resultaten från utredningen (Dir.2023:51) av den nuvarande lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser och höjd beredskap är klara. Analysen av de utvecklingsbehov som finns bör vara färdig då det säkerställer att lagen om livsmedelsberedskap är genomtänkt och anpassad till verkliga behov.

Lagens syfte är att säkerställa tillgång till nödvändiga livsmedel vid störningar i försörjningen. Region Gotland påpekar att öns insulära läge utan broförbindelse bör omnämnas som undantag i den nya lagen för att undvika konflikter med andra lagar, såsom LOU och PBL, vilka kan begränsa åtgärder för ökad livsmedelsberedskap.

Regionstyrelseförvaltningen påpekar att definitionen av befolkningen bör inkludera tillfälligt vistande på ön, särskilt under kriser. Gotlands säsongsvariationer i befolkning försvårar planeringen av livsmedelskapacitet. Lagstiftningen bör tydligt beakta Gotlands unika förutsättningar och anpassa resurser för livsmedelsberedskap.

Regionstyrelseförvaltningen anser att Länsstyrelserna, inte Livsmedelsverket, bör ansvara för informationsinhämtning och uppföljning av kommunernas arbete med livsmedelsberedskap. Gotland föreslås bli en nationell pilotregion för att utveckla samverkansstrukturer mellan Länsstyrelser, regioner och kommuner.

För att förbättra livsmedelsberedskapen föreslår regionstyrelseförvaltningen ökade anslag och en tydlig finansieringsplan för beredskapslagring, som bör

omfatta hela produktions- och distributionskedjan samt insatsvaror. Gotlands strategiska betydelse för försvar och beredskap förstärker behovet av särskilda resurser. Utan tillräckliga resurser riskerar Gotlands livsmedelsförsörjning att bli sårbar vid störningar.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att lokal beredskap och självständighet stärks genom att förbättra allmänhetens kunskap om hemberedskap. Förvaltningen rekommenderar även att kommunerna inte ska ansvara för livsmedelsdistribution, eftersom näringslivet är bättre lämpat för denna uppgift, även under kriser.

Regionstyrelseförvaltningen påpekar att ekonomisk hållbarhet bör ersätta ekonomisk tillväxt som mål och att regionala beroenden gällande drivmedel och energi bör kartläggas och åtgärder resurssättas. Kritiska entiteter i livsmedelskedjan, såsom slakterier och mejerier, bör inkluderas i beredskapsplaneringen.

Regionstyrelseförvaltningen betonar vikten av att hantera intressekonflikter mellan olika sektorer som cementindustrin, jordbruket och turismen, särskilt gällande vattenanvändning. Dricksvatten lyfts som kritiskt för både livsmedelsproduktion och andra riksintressen, vilket kräver en sammanhållen strategi.

Betänkandet lyfter att utredningen om fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67) framhåller att den bästa livsmedelsberedskapspolitiken för ett stärkt civilt försvar är att införa politiska styrmedel. Därutöver pekar man på att genomföra satsningar för en snabbare omställning till ett fossilfritt lantbruk. Region Gotland understryker behovet av att främja denna omställning och föreslår att regionala beroenden av drivmedel och energi kartläggs och resurssätts i den nationella strategin för livsmedelsberedskap.

Regionstyrelseförvaltningen instämmer i vikten av att Livsmedelsverket får i uppdrag att ge vägledning och att ett nationellt livsmedelsberedskapsråd inrättas. Ett sådant råd kan bidra till att identifiera sårbarheter och kritiska beroenden som påverkar livsmedelsberedskapen.

Regionstyrelseförvaltningen tillstyrker att livsmedelsberedskapen finansieras via statsbudgeten och att nya uppgifter för kommuner regleras enligt den kommunala finansieringsprincipen. Gotlands insulära och militärstrategiska läge kräver en sammanhållen och sektorsövergripande finansiering. Den föreslagna nivån om 250 mkr delad på 290 kommuner är otillräcklig och en statisk fördelningsnyckel, som per capita, riskerar att skapa otillräckliga förutsättningar. Gotland bör särskilt beaktas utifrån dess försvars-, insulära och beredskapsläge. Nationella medel för näringslivets investeringar i beredskapsomställning bör utredas och utvecklas snabbt. Företagens medfinansiering av beredskapsutvecklingen bör vara så låg som möjligt.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att upprättat yttrande kan lämnas in till landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Daniella Arnhjort, beredskapsstrateg och Susanna Palomaa, tillväxtchef, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande yrkar att ärendet överlämnas utan eget yttrande till regionstyrelsen med hänsyn till att förtydliganden behöver göras i underlaget gällande primärproduktion och hållbar tillväxt.

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Betänkande. ”Livsmedelsberedskap för en ny tid” (SOU 2024:8).
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, inkom 2024-02-20
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-29